

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Koziół (przewodniczący)

SSN Rafał Małkowski (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **E. T.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie z ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu
za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na
rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. 2015 r., poz. 1583 j.t.)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 lutego 2019 r.,

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
korzyść wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 14 czerwca 2016 r., sygn. akt II AKo (...),

**uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T., wyrokiem z 10 października 2008 r., na podstawie art. 8
ust. 1, art. 8 ust. 1a i art. 13 ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne
orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz
niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa lub ustawa
rehabilitacyjna), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz E. T. kwotę 25.000 zł tytułem

odszkodowania i zadośćuczynienia za internowanie w okresie od 12 grudnia 1981 r. do 5 czerwca 1982 r. – z ustawowymi odsetkami. Wobec braku odpowiedniego wniosku nie sporządzono pisemnego uzasadnienia tego wyroku, który uprawomocnił się 18 października 2008 r.

W dniu 12 kwietnia 2016 r. pełnomocnik represjonowanego, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 1 marca 2011 r. (P 21/09), złożył wniosek o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem z 10 października 2008 r. Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z 14 października 2016 r., oddalił także wniosek, wskazując, że szkoda i krzywda, wynikłe z internowania w okresie stanu wojennego, zostały w pełni zrekompensowane zasądzoną wcześniej kwotą 25.000 zł.

Kasację od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Zaskarżając postanowienie w całości na korzyść wnioskodawcy, zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 92 k.p.k. i art. 7 k.p.k. polegające na dowolnym uznaniu zasądzonej wcześniej sumy 25.000 zł za adekwatną, podczas gdy Sąd Okręgowy w T. nie uzasadnił swojego rozstrzygnięcia i nie rozgraniczył, jaką kwotę przyznał tytułem odszkodowania, a jaką z racji zadośćuczynienia, a nadto w podstawie prawnej wyroku powołał art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, o którego niekonstytucyjności orzekł Trybunał Konstytucyjny w dniu 1 marca 2011 r., co powinno stanowić podstawę wznowienia postępowania określoną art. 540 § 2 k.p.k. W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna.

Na wstępie warto przypomnieć, że wprawdzie uznanie niekonstytucyjności wymienionych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 1 marca 2011 r. (P 21/09) przepisów ustawy lutowej nie oznacza konieczności niejako automatycznego wznowiania postępowania we wszystkich sprawach, w których były one podstawą rozstrzygnięcia co do roszczeń w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za represje stosowane po wprowadzeniu stanu wojennego (zob. postanowienie SN z 28 kwietnia 2018 r., IV KO 10/18), to jednak – gdy przy rozstrzygnięciu tych spraw

zastosowanie znalazł art. 8 ust. 1a wymienionej ustawy i gdy prawdopodobne było, że zasądzona wówczas suma 25.000 zł nie rekompensowała w całości szkód i krzywd wyrządzonych osobie represjonowanej – wznowienie postępowania na podstawie *propter decreta* (art. 540 § 2 k.p.k.) będącej konsekwencją przepisu art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jawi się jako wskazane. Przyznanie osobie represjonowanej przed wejściem w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 1 marca 2011 r.(P 21/09), na podstawie art. 8 ust. 1a ustawy rehabilitacyjnej, kwoty 25.000 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia, gdy żądanie nie było niższe od tej sumy pieniężnej, stwarza silne domniemanie, zwłaszcza przy braku pisemnego uzasadnienia wyroku, że tylko ściśle prawne ograniczenie przesądziło o wysokości zasądzonej kwoty. Pozbawiony znaczenia jest fakt, że w owym czasie żądanie nie przekroczyło 25.000 zł i że wyrok zasądzający taką kwotę nie był zaskarżony, skoro zainteresowane osoby dysponowały wiedzą, iż w tym zakresie istnieje ustawowa bariera prawna.

Przedstawione rozważania miały pełne odniesienie do niniejszej sprawy. Dodatkową, ale przecież niezwykle ważną okolicznością było to, że E. T. pełnił w okresie od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r. czynną służbę wojskową, do której odbycia został powołany za działalność niepodległościową w strukturach NSZZ „S”. Przepis art. 8a ust. 1 ustawy lutowej, który wszedł w życie 1 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 1188), stanowi, że takiej osobie za okres pełnienia służby wojskowej w ramach represji politycznej przysługuje odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

W tym stanie rzeczy, skoro Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisu prawnego, na podstawie którego został wydany przez Sąd Okręgowy w T. w dniu 10 października 2008 r. wyrok, a Sąd Apelacyjny w R., postanowieniem z 14 czerwca 2016 r., z rażącym i mającym istotny wpływ na treść orzeczenia naruszeniem wskazanego w kasacji prawa oddalił wniosek o wznowienie postępowania, należało kasację w całej rozciągłości uwzględnić (art. 537 § 2 k.p.k.).

Prowadząc ponownie postępowanie w przedmiocie wznowienia procesu zakończonych prawomocnym wyrokiem z 10 października 2008 r., Sąd Apelacyjny w (...) powinien mieć na względzie przedstawione wyżej uwagi.

